

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
[kirjaamo.ym@ymparisto.fi]

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (29.4.2014, YM028:00/2011)

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) lausunto koskien luonnosta valtioneuvoston asetukseksi eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta

MTT toteaa seuraavaa:

Yleistä

Suomessa pohjavesien tila on pääosin hyvä ja peltomaalle arvioidut typpitaseet ovat myös pienentyneet. Kuitenkin typen hyödyntämisen tehostaminen sekä ravinteiden kierrätyksen edistäminen maa- ja puutarhataloudessa on tärkeää sekä taloudellisen kannattavuuden että ympäristönsuojelun kannalta. Nitraattiasetus muodostaa osan kaikkia toimijoita koskevasta lainsäädännöstä, jonka tavoitteena on vähentää typen huuhtoutumista pinta- ja pohjavesiin sekä typen kaasumaisia hävikkejä. Ammoniakkipäästöjen yhdistäminen nitraattiasetuksen osaksi on tarkoituksen mukaista, sillä ammoniakki aiheuttaa osaltaan myös maiden ja vesien rehevöitymistä nitraattimuodossa. Hajuhaitta ei kuitenkaan kuulu nitraattidirektiivin piiriin, eikä se myöskään kuulu asetuksen taustan määrittelyssä mainittuihin ammoniakkipäästöihin. Haju ei ole ympäristöpäästö, joten kaikki viittaukset hajuun tulee poistaa asetuksesta ja sen perusteluista. Mahdollisen hajuhaitan arviointi ja siihen liittyvät toimenpiteet kuuluvat eläinsuojien ympäristölupien yhteyteen.

Aluksi esitetään asetustekstin luonnokseen liittyvät pykäläkohtaiset kommentit ja ehdotukset. Liitteenä esitetään muistiolounnokseen liittyvät kommentit ja perustelut. Lausunto on kooste MTT:n asiantuntijoiden kommentteista ja ehdotuksista.

Asetusluonnoksen tekstiin liittyvät kommentit

1§ Tarkoitus

Asetuksessa puhutaan lannasta ja lannoitevalmisteista. Termejä ei pidä sekoittaa käyttämällä ristiin termejä lannoitevalmiste ja lannoite eikä näitä kahta termiä käyttää lannan sijasta.

2§ Soveltaminen

[Lannoite], tarkoitetaan ilmeisesti ”kasvinravinteina tai maanparannukseen”?

3§ Määritelmät

Määritellyt termit tulisivat olla aakkosjärjestyksessä.

Jaloittelutarha – Määrittely ei ole täysin linjassa perustelumuistion kanssa. Määrittelyssä tiivispohjainen ja muistiossa asfalttia vastaava.

EHDOTUS: Tarkistetaan määrittelyt toisiaan vastaaviksi. Ks. lisäksi kommentit muistioon (asfaltti vs. eläinten hyvinvointi).

Kelluva kate - On epäselvää, mistä 10 cm vähimmäisvaatimus katteen paksuudelle tulee.

EHDOTUS: Lisätään perustelu/viite muistioon ja lisäksi laskelma osoittamaan ko. kerrospaksuuden taloudellinen järkevyyttä verrattuna ohuempaan kerrokseen, esim. säästettyä ammoniakkikiloa kohti.

Kuivalanta – Termien kuivalanta ja kuivikelanta käyttö on epäselvää. Ei myöskään käy selväksi, mitä lantatyyppejä separoinnilla tarkoitetaan.

EHDOTUS: Kirjoitetaan teksti muotoon: ”kuivalannalla lantaa, josta virtsa on erotettu, tai jossa virtsa on mukana kuivikkeisiin imeytettynä”.
Kirjoitetaan separointiosio muotoon: ”lietelannasta tai mädätetystä lietelannasta separoimalla erotettu kuivajae”.

Muokkaus – Lantaa ei muokata vaan mullataan.

EHDOTUS: Muutetaan termi multaamiseksi.

Sijoittaminen – Mitä tarkoitetaan ”riittävällä” syvyydellä? Myös muistiossa viitataan ”riittävään muokkaukseen”.

EHDOTUS: Määrittelyä tarkennetaan.

Tiivispohjainen – Asfalttia vastaava tiiveys ei ole eläinten hyvinvoinnin kannalta hyvä termi, vaan myös pehmeät alustat asianmukaisilla vesien keruilla on hyväksyttävä.

Tuotantoeläin – ”tai muussa tarkoituksessa kasvatettavaa” on varsin laaja käsite eikä vastaa muistion ”muussa vastaavassa tarkoituksessa” –sanamuotoa.

EHDOTUS: Käytetään perustelumuistion ”muussa vastaavassa tarkoituksessa” –sanamuotoa.

”Vesitiiviin” määritelmä puuttuu.

EHDOTUS: Lisätään määritelmä vesitiiviille.

5§ Lannan varastointi

Kuivikepohjan, yhteislantaloiden, laidunlannan ja tilalta pois luovutetun lannan lisäksi on voitava huomioida kuivalantojen kompostoituminen /tiivistyminen lantalassa.

EHDOTUS: Liitteeseen 1 lisätään lantalatilavuudesta vähennettävä osuus kuivalantojen kompostoitumisen vuoksi perusteluineen.

Tilakohtaisesti prosessoitujen lantojen varastoinnista ei mainita mitään asetustekstissä, mutta liitteessä 1 annetaan ohjeita myös siihen.

EHDOTUS: Asetustekstissä tai vähintään perustelumuistiossa selvennetään myös tätä osiota eikä sitä jätetä vain osaksi liitettä 1.

6§ Pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointi

1-2 mom: Sanamuoto jättää tulkinnanvaraa.

EHDOTUS: Yhdistetään momentit 1-2 yhdeksi.

5 mom: Epäselvää, tarkoitetaanko 20 cm kerrosta levityksen yhteydessä vai sen jälkeen, kun auma on sen päälle kasattu (tiivistyy). Tiiviillä peitteellä tässä tarkoitettava sadevesien pääsyn estävää peitettä, ei kaasutiivistä.

EHDOTUS: Selkeytetään em. asiat tekstiin.

6 mom: Ei käy selväksi, mitä kahden vuoden väli lohkoittain tarkoittaa. Jos patteri on lohkolle vuonna 2014, ovatko välivuodet 2015 ja 2016? Tällöin seuraavan patterin saisi samalle lohkolle vasta 2017. Lohkot voivat olla hyvin suuria, joten on epäselvää, miksei voisi aumavarastoida samalle lohkolle, kunhan varastoi eri kohtaan. Ylipäätään suuret rajoitteet eivät enää tue ravinteiden kierrätystä.

EHDOTUS: Selkeytetään määrittely yksinkertaisemmaksi kielloksi aumavarastoida samalla paikalla (ei lohkolle) toistuvasti / kahden vuoden välein.

7 mom: Sanamuodot johtavat lopputulemaan, ettei yhden hehtaarin verran ei saa aumavarastoida mihinkään.

EHDOTUS: Myös alle hehtaarin lohkolle saa aumavarastoida, mutta vain sen verran kuin hehtaarille saa levittää.

7§ Rakenteelliset vaatimukset

1 mom: Epäselvää, mikä on vesitiiveyden määritelmä.

EHDOTUS: Lisätään vesitiiveyden määritelmä, joka on linjassa MMM:n ohjeen Kotieläintalouden ympäristönsuojelusta kanssa.

6 mom: Epäselvää, miksi hevosten jaloittelutarhalle on erillinen määräys, kun kaikkien tuotantoeläinten tulisi olla yhdenvertaisessa asemassa.

EHDOTUS: Tuotantoeläimille tehdään tarvittaessa jako suppeat ja laajat jaloittelutarhat. Suppea jaloittelutarha on kokonaan tiivispohjainen ja laajassa jaloittelutarhassa on pieni tiivispohjainen osa ja laaja hevosten ulkotarhoja vastaava osa.

6 mom: Epäselvää, miksi puhutaan säilörehun varastoinnissa muodostuvista puristenesteistä jaloittelutarhojen yhteydessä.

EHDOTUS: Puristenesteet erotetaan selvyyden vuoksi omaksi momentikseen (7) ja mainitaan, että tarkoitetaan säilörehun varastoinnissa muodostuvia nesteitä.

10§ Lannoitteiden käyttö

3 mom: Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden kevätlevitystä on esitetty aikaistettavaksi. Tämä on kuitenkin ristiriidassa perustelumuistion kanssa, jossa todetaan: *"Ravinnepestöjen vähentämiseksi on olennaista myös välttää lannan levityksen aiheuttamaan maan tiivistymistä, minkä riski on usein suurin keväällä maan ollessa märkää muokkauskerroksen alapuolella."*

EHDOTUS: Ristiriita tulisi selvittää perustelumuistiossa.

11§ Typpilannoitemäärät

1 mom: Kokonaistypen tarkastelujaksoa ei sanota. Seurataanko kalenteri- vai satovuotta?

EHDOTUS: Lisätään tarkastelujakso.

4 mom: Syksyllä 1.9. jälkeen levitettävän liukoisen typen enimmäismääräksi on esitetty 30 kg/ha. Määrä on hyvin pieni (n. 15 tonnia). Näin pienen määrän levittäminen nykyisellä kalustolla on vaikeaa ja epätarkkaa. Lisäksi määrän sitominen lannan liukoisen typen määrään edellyttäisi vuosittaisia lanta-analyysyjä, jotta asia voitaisiin todentaa. Levittäjän kannalta tonnimäärä olisi yksinkertaisempi määritellä ja helpompi käytännössä toteuttaa.

EHDOTUS: Ehdotamme rajaksi 20 t/ha, joka on levittämisen kannalta lähes minimimäärä ja johtaa taulukkoarvolla laskettuna määrään 34 kg/ha liukoista typpeä/ha.

Taulukko ja 4 mom: Syysviljoilla eloperäisillä mailla saa taulukon mukaan lannoittaa 20 kg N/ha, mutta viim. momentissa on 30 kg N/ha maalajista riippumatta. Ei kylvettävää ei saisi lannoittaa enempää kuin kylvettyä.

EHDOTUS: Tarkistetaan sanamuodot ja levitysmäärät yhdenmukaisiksi.

13§ Toiminnanharjoittajan kirjapitovelvollisuus

Epäorgaanisten lannoitevalmisteiden kirjaamista ei vaadita.

EHDOTUS: Lisätään epäorgaanisen lannoitevalmisteet kirjattavien lannoitteiden listaan.

PERUSTELUMUISTIO

Jaloittelutarhojen osalta esitetään, että *Pintamateriaali voisi olla esimerkiksi asfalttia*. Eläinten hyvinvoinnin kannalta on oleellista, että jaloittelutarhassa voidaan käyttää pehmeää pintamateriaalia. Siten kuorike-, hake- tai sorapintainen tarha, joka on salaojitettu ja pohjaan asennettu eristävä muovikalvo tulee olla mahdollinen ja vaihtoehto näkyä myös perustelumuistiossa.

Lantaloiden kattamista pidetään tärkeänä. Tiettyjä seikkoja tulisi kuitenkin ottaa huomioon lantaloiden rakentamisessa. Mm. kuivalantaloiden on oltava hyvin tuulettuvia, jotta lantapalot estetään. Norjassa tehdyn tutkimuksen mukaan betoniteräket korrodoituvat tiiviissä betonisissa lietevarastoissa, mikä on huomioitava rakennusohjeissa.

Muistioteksti epäselvä: ”Lantaloiden kattamisella estetään sadevesien pääsy lantalaan, millä pienennetään vaadittua lantalatilavuutta ja vähennetään ammoniakkipäästöjä ja hajuhaittoja.” Sadevesien estäminen ei vähennä ammoniakkipäästöjä ja hajuhaittoja, joten lauseen muotoilu on virheellinen. Ilmeisesti pilkun lisääminen sanan ”lantalatilavuutta” jälkeen muokkaa lauseen tarkoituksenmukaiseksi (kattamisella estetään sadevedet ja vähennetään päästöjä).

Katteiden vaikutuksesta ammoniakkipäästöihin pitäisi esittää asianmukaiset viitteet.

Sadekatteelle ei ole annettu määrittelyä. Se tulisi lisätä.

Kelluvan katteen vaatimaa tilavuutta ei ole huomioitu lantalatilavuuksissa (esim. 10 cm kerros vie osan lantalatilavuudesta).

Muistion sivulla 5 viimeisen kappaleen ensimmäisessä virkkeessä puhutaan ilmeisesti ylipäättään lannoitteiden sijasta todellisuudessa lannasta ja orgaanisista lannoitevalmisteista?

Muistion sivulla 12 toiseksi ylimmässä kappaleessa lukee ”lukuun ottamatta 10 §:n 4 momentin mukaista tilannetta”. Pitäisikö viittaus olla 5 momenttiin? Ja seuraavassa kappaleessa sama tilanne, pitäisikö viitata 5 momenttiin?

Kompostointi ja jälkikypsytytys tulee tehdä ”tiivispohjaisella” alustalla. Muistiossa kuvataan perusteluina että tuo ”voitaisiin tehdä tiivispohjaisella alustalla eikä sen siten tarvitsisi olla vesitiivis”. Tiivispohjaisen ja vesitiiviin ero ei käy mistään ilmi, kun vesitiiviin määritelmä on poistettu kokonaan. Vesitiiviin määritelmä tarvitaan jo asetuksen 2§:än.

Ilman viivytystä tehtävä aumavarastointi-ilmoitus hygieenisistä syistä mainitaan muistiossa, mutta itse asetustekstistä ”ilman viivytystä” puuttuu ja tulisi lisätä.

Nitraattiasetuksen mukaisia ravinteiden analysointimenetelmiä ei ole missään selkeästi määritelty. Koska pelkästään menetelmästä voi tulla selkeitä eroavaisuuksia tulosten välillä, olisi suotavaa, että asetus ilmoittaisi, mitä menetelmiä sen soveltamisessa tulee käyttää.

LIITTEET

Lantamäärät ja lantojen taulukkoarvot perustuvat täysin toisistaan poikkeaviin lähtötietoihin (Liite 1: MTT:n ja SYKEN laskemat lantamäärät; Liite 2: Viljavuuspalvelun lanta-analyytitulokset lantanäytteistä). Tämän vuoksi määrät ja esitetyt lantojen ominaisuudet eivät ole käytettävissä yhtenäisenä tietoineistona. Tekeillä oleva Suomen normilantajärjestelmä (www.mtt.fi/normilanta) liittyy lantamäärien laskennan lantojen laskennallisiin ominaisuuksiin, mikä poistaa tietoineistojen epäsuhtan.

EHDOTUS: Liitteet 1 ja 2 on päivitettävä normilantajärjestelmää vastaavaksi laskennan valmistuttua 2015. Lisäksi liitteet on päivitettävä aika-ajoin tuoreinta

normilantalaskentaa vastaaviksi, mikäli laskennan tulos muuttuu tuotantotapojen, ruokinnan ja lannankäsittelyn muuttuessa.

Jokioisilla 16.05.2014

Jyrki Aakkula
ohjelmajohtaja

Tämän lausunnon laatimiseen ovat MTT:stä lisäksi osallistuneet:

Maarit Hellstedt, Erkki Joki-Tokola, Petri Kapuinen, Sari Luostarinen, Mari Räty, Kirsi Järvenranta, Raija Suomela, Tiina Tontti, Perttu Virkajärvi